

گزارش اطلاعات ثبت زایمان و تولد

در بیمارستان های کشور

سال ۱۳۹۱

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

اداره سلامت نوزادان

اداره سلامت مادران

دفتر امور مامایی

عنوان کتاب: گزارش اطلاعات ثبت زایمان و تولد در بیمارستان‌های کشور، سال ۱۳۹۱
پدیدآورندگان: عباس حبیب الهی، حاجیه جعفری پردستی، نضال آژ، محمد حیدرزاده،
بهرام دلاور، محمد اسماعیل مطلق، لیلا هادی پور جهرمی، فرح بابایی و همکاران

ناظر علمی: آبتین حیدرزاده

ویراستار: عباس حبیب الهی

ناشر: شرکت ایده پردازان فن و هنر

صفحه آرای: شرکت ایده پردازان فن و هنر

شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

تاریخ انتشار: زمستان ۱۳۹۴

بها: ۱۰۰,۰۰۰ ریال

طرح جلد: شرکت ایده پردازان فن و هنر

ISBN: 978-964-2559-49-7

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۵۵۹-۴۹-۷

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس وزارت
بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می‌باشد.

عنوان و نام پدیدآور : گزارش اطلاعات ثبت زایمان و تولد در بیمارستان‌های کشور

سال ۱۳۹۱

مشخصات نشر : تهران: شرکت ایده پردازان فن و هنر، ۱۳۹۴

مشخصات ظاهری : ۱۳۶ص: جدول (بخشی رنگی)، نمودار (بخشی رنگی).

۲۲×۲۹سم.

شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۲۵۵۹-۴۹-۷

وضعیت فهرست‌نویسی : فیپای مختصر

یادداشت : فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی: <http://opac.nlai.ir>

قابل دسترسی است.

یادداشت : پدیدآورندگان: عباس حبیب الهی، حاجیه جعفری پردستی،

نضال آژ... [و دیگران].

شناسه افزوده : حبیب‌الهی، عباس

شماره کتابشناسی ملی : ۳۷۹۶۲۶۵

گزارش اطلاعات ثبت زایمان و تولد در بیمارستان‌های کشور سال ۱۳۹۱

پدید آورندگان

- حبیب الهی، عباس
- جعفری پردستی، حاجیه
- حیدرزاده، محمد
- آژ، نضال
- دلاور، بهرام
- مطلق، محمد اسماعیل
- هادی پور جهرمی، لیلا
- بابایی، فرح
- حیدرزاده، آبتین
- رشیدی جزینی، نسرين
- دستیار فوق تخصصی نوزادان، اداره سلامت نوزادان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- کارشناس ارشد مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تهران
- فوق تخصص نوزادان، اداره سلامت نوزادان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- دانشجوی دکتری بهداشت باروری، دانشگاه علوم پزشکی قزوین
- متخصص کودکان، دانشگاه علوم پزشکی تهران
- متخصص کودکان، دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- کارشناس ارشد مامایی، اداره سلامت مادران وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- کارشناس ارشد مامایی، دفتر امور مامایی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- متخصص پزشکی اجتماعی، دانشگاه علوم پزشکی گیلان
- کارشناس مامایی، اداره سلامت نوزادان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

همکاران به ترتیب حروف الفبا:

- ابراهیم زاده، مهین السادات، کارشناس ارشد مامایی، دانشگاه علوم پزشکی به
- احسان پور، ثریا، کارشناس ارشد مامایی، دانشگاه علوم پزشکی لرستان
- اخوان صباغ، رضوان، کارشناس ارشد مامایی، دانشگاه علوم پزشکی دزفول
- اسدزاد طرب خواه، طاهره، کارشناس ارشد مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز
- اعظمی، نسترن، کارشناس ارشد مامایی، دانشگاه علوم پزشکی کرج
- افضل دهکردی، مریم، کارشناس ارشد مامایی، دانشگاه علوم پزشکی چهارمحال بختیاری

گزارش اطلاعات ثبت زایمان و تولد در بیمارستان های کشور سال ۱۳۹۱

فهرست مطالب

۱۳	علایم اختصاری
۱۴	مقدمه
۱۶	بیان مسئله
۱۹	استراتژی، اهداف کلی و فعالیت های پروژه
۲۰	روش اجرا:
۲۰	مرحله اول: تهیه، تدوین و نهایی نمودن پرسشنامه ثبت تولد
۲۱	مرحله دوم: تهیه و طراحی فایل الکترونیکی، پرسشنامه ثبت تولد
۲۲	مرحله سوم: آموزش چگونگی استفاده از پرسشنامه و نرم افزار و اجرای برنامه الکترونیکی
۲۲	مرحله چهارم: آغاز اجرای برنامه، تکمیل پرسشنامه و ارسال الکترونیکی آمار
۲۳	مرحله پنجم: نظارت و بررسی اطلاعات ارسال شده الکترونیکی و فرم های دفتر ثبت زایمان
۲۵	مرحله ششم: بازدید از دانشگاه های کشور به منظور نظارت مستقیم بر تکمیل دفاتر و ثبت در رایانه
۲۵	جدول شماره ۱: برگزاری کارگاه و بازدید از مراکز اجرای پروژه
۲۷	مرحله هفتم: دادن بازخورد در زمینه رفع خطاهای موجود در اطلاعات ارسال شده به وزارت بهداشت، مقرر نمودن مهلت پایانی ارسال اطلاعات
۲۸	مرحله هشتم: جمع آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات
۲۸	جدول شماره ۲: اطلاعات دریافتی خام و تمیز شده
۲۹	جدول شماره ۳: توزیع فراوانی زایمان بر حسب روش آن در کشور
۲۹	جدول شماره ۴: توزیع فراوانی سزارین بر حسب علت آن در کشور
۳۰	جدول و نمودار شماره ۵: توزیع فراوانی سزارین به تفکیک دانشگاه های کشور
۳۴	نمودار توزیع فراوانی سزارین به تفکیک دانشگاه های کشور
۳۴	نمودار توزیع فراوانی سزارین بر حسب علت آن
۳۶	جدول و نمودار شماره ۶: توزیع فراوانی نسبی کل زایمان بر حسب نوع بیمارستان
۳۷	جدول و نمودار شماره ۷: توزیع فراوانی نسبی سزارین بر حسب نوع بیمارستان

گزارش اطلاعات ثبت زایمان و تولد در بیمارستان‌های کشور سال ۱۳۹۱

۳۸	جدول و نمودار شماره ۸: توزیع فراوانی مطلق سزارین بر حسب نوع بیمارستان
۳۹	جدول و نمودار شماره ۹: توزیع فراوانی نسبی نوع بیمارستان بر حسب روش زایمان
۴۱	اطلاعات مادری تولد
۴۲	جدول و نمودار شماره ۱۰: توزیع فراوانی سن مادر در زمان زایمان
۴۳	جدول و نمودار شماره ۱۱: توزیع فراوانی سن مادر بر حسب روش زایمان
۴۴	جدول و نمودار شماره ۱۲: توزیع فراوانی سن مادر بر حسب تعداد بارداری
۴۵	جدول و نمودار شماره ۱۳: توزیع فراوانی سن مادر بر حسب زایمان‌های پیشین مادر
۴۶	جدول و نمودار شماره ۱۴: توزیع فراوانی تعداد زایمان‌های پیشین مادر در هنگام زایمان
۴۷	جدول و نمودار شماره ۱۵: توزیع فراوانی تعداد بارداری‌های مادر در هنگام زایمان
۴۸	جدول و نمودار شماره ۱۶: توزیع فراوانی سرانجام مادر تا دو ساعت پس از زایمان
۴۹	جدول و نمودار شماره ۱۷: توزیع فراوانی وضعیت مادر به تفکیک خطرات بارداری
۵۰	جدول و نمودار شماره ۱۸: توزیع فراوانی عوارض زایمان برای مادر به تفکیک عوارض بارداری در کل زایمان‌ها
۵۱	جدول و نمودار شماره ۱۹: توزیع فراوانی عوارض زایمان برای مادر در زایمان‌های واژینال
۵۲	جدول و نمودار شماره ۲۰: توزیع فراوانی مداخله‌ها حین زایمان به تفکیک نوع مداخله در کل زایمان‌ها
۵۳	جدول شماره ۲۱: توزیع فراوانی عامل زایمان واژینال
۵۵	اطلاعات نوزادی تولد
۵۶	جدول و نمودار شماره ۲۲: توزیع فراوانی جنس نوزاد در زمان تولد
۵۷	جدول و نمودار شماره ۲۳: توزیع فراوانی سن نوزاد در زمان تولد
۵۸	نمودار توزیع فراوانی سن نوزاد در زمان تولد به تفکیک روش زایمان
۵۹	جدول و نمودار شماره ۲۴: توزیع فراوانی وزن نوزاد در زمان تولد
۶۰	جدول و نمودار شماره ۲۵: توزیع فراوانی روش زایمان به تفکیک وزن نوزاد
۶۱	جدول و نمودار شماره ۲۶: توزیع فراوانی آپگار نوزاد در دقیقه اول و پنجم تولد
۶۲	جدول و نمودار شماره ۲۷: توزیع فراوانی سرانجام نوزاد پس از زایمان

گزارش اطلاعات ثبت زایمان و تولد در بیمارستان‌های کشور سال ۱۳۹۱

۶۳	جدول و نمودار شماره ۲۸: توزیع فراوانی نیاز نوزاد به مراحل مختلف احیا در بدو تولد
۶۴	جدول شماره ۲۹: توزیع فراوانی ناهنجاری‌های بدو تولد به تفکیک نوع ناهنجاری
۶۵	جدول شماره ۳۰: ارتباط بین سرانجام نوزاد پس از زایمان و وزن زمان تولد
۶۵	جدول شماره ۳۱: ارتباط بین سرانجام نوزاد پس از تولد و روش زایمان
۶۶	جدول شماره ۳۲: ارتباط بین سرانجام نوزاد پس از تولد و نوع بیمارستان
۶۷	جدول شماره ۳۳: ارتباط بین سرانجام نوزاد پس از تولد با علت سزارین
۶۸	جدول شماره ۳۴: توزیع فراوانی کل زایمان بر حسب بیمارستان به تفکیک دانشگاه‌های کشور
۷۱	جدول شماره ۳۵: توزیع فراوانی سزارین بر حسب نوع بیمارستان به تفکیک دانشگاه‌های کشور
۷۴	جدول شماره ۳۶: توزیع فراوانی سزارین به تفکیک دانشگاه‌های کشور
۷۷	جدول شماره ۳۷: توزیع فراوانی سزارین بر حسب علت به تفکیک دانشگاه‌های کشور
۸۰	جدول شماره ۳۸: توزیع فراوانی سن مادر در زمان زایمان
۸۰	جدول شماره ۳۹: توزیع فراوانی سن مادر در زمان زایمان به تفکیک دانشگاه‌های کشور
۸۳	جدول شماره ۴۰: توزیع فراوانی مادران بالای ۳۵ سال بر حسب روش زایمان در برخی از دانشگاه‌های کشور
۸۴	جدول شماره ۴۱: توزیع فراوانی سرانجام مادر تا دو ساعت پس از زایمان
۸۴	جدول شماره ۴۲: توزیع فراوانی سرانجام مادر پس از زایمان به تفکیک دانشگاه‌های کشور
۸۷	جدول شماره ۴۳: توزیع فراوانی وضعیت سلامتی مادر به تفکیک خطرات بارداری
۸۷	جدول شماره ۴۴: توزیع فراوانی مادر در معرض خطر در هنگام زایمان به تفکیک دانشگاه‌های کشور
۹۰	جدول شماره ۴۵: توزیع فراوانی عوارض زایمان برای مادر به تفکیک عوارض بارداری در کل زایمان‌ها
۹۰	جدول شماره ۴۶: توزیع فراوانی عوارض زایمان در مادر به تفکیک دانشگاه‌های کشور
۹۳	جدول شماره ۴۷: توزیع فراوانی مداخله‌های حین زایمان به تفکیک نوع مداخله در کل زایمان‌ها
۹۳	جدول شماره ۴۸: توزیع فراوانی مداخله‌های حین زایمان به تفکیک دانشگاه‌های کشور
۹۶	جدول شماره ۴۹: توزیع فراوانی عامل زایمان واژینال
۹۶	جدول شماره ۵۰: توزیع فراوانی عامل زایمان واژینال به تفکیک دانشگاه‌های کشور
۹۸	جدول شماره ۵۱: توزیع فراوانی تعداد بارداری مادر در هنگام زایمان

گزارش اطلاعات ثبت زایمان و تولد در بیمارستان‌های کشور سال ۱۳۹۱

۹۸	جدول شماره ۵۲: توزیع فراوانی تعداد بارداری مادر در هنگام زایمان به تفکیک دانشگاه‌های کشور
۱۰۱	جدول شماره ۵۳: توزیع فراوانی تعداد زایمان‌های پیشین مادر در هنگام زایمان
۱۰۱	جدول شماره ۵۴: توزیع فراوانی تعداد زایمان پیشین مادر به تفکیک دانشگاه‌های کشور
۱۰۴	جدول شماره ۵۵: توزیع فراوانی سن نوزاد در زمان تولد
۱۰۴	جدول شماره ۵۶: توزیع فراوانی سن بارداری در هنگام تولد به تفکیک دانشگاه‌های کشور
۱۰۷	جدول شماره ۵۷: توزیع فراوانی وزن نوزاد در زمان تولد
۱۰۷	جدول شماره ۵۸: توزیع فراوانی وزن نوزاد در زمان تولد به تفکیک دانشگاه‌های کشور
۱۱۰	جدول شماره ۵۹: توزیع فراوانی آپگار نوزاد در دقیقه اول و پنجم تولد
۱۱۰	جدول شماره ۶۰: توزیع فراوانی آپگار نوزاد در دقیقه اول و پنجم تولد به تفکیک دانشگاه‌های کشور
۱۱۳	جدول شماره ۶۱: توزیع فراوانی جنس نوزاد در زمان تولد
۱۱۳	جدول شماره ۶۲: توزیع فراوانی جنس نوزاد در زمان تولد به تفکیک دانشگاه‌های کشور
۱۱۶	جدول شماره ۶۳: توزیع فراوانی سرانجام نوزاد پس از زایمان
۱۱۶	جدول شماره ۶۴: توزیع فراوانی سرانجام نوزاد تا دو ساعت پس از زایمان به تفکیک دانشگاه‌های کشور
۱۱۹	جدول شماره ۶۵: توزیع فراوانی نیاز نوزاد به مراحل مختلف احیا در بدو تولد
۱۱۹	جدول شماره ۶۶: توزیع فراوانی نیاز نوزاد به احیا در بدو تولد به تفکیک دانشگاه‌های کشور
۱۲۲	جدول شماره ۶۷: توزیع فراوانی ناهنجاری‌های بدو تولد به تفکیک نوع ناهنجاری
۱۲۳	جدول شماره ۶۸: توزیع فراوانی نوع ناهنجاری نوزاد در بدو تولد به تفکیک دانشگاه‌های کشور
۱۲۷	ضمائم
۱۲۸	فرم رایانه ای ثبت اطلاعات ماهانه زایمان بیمارستان
۱۲۹	فرم رایانه ای ثبت زایمان در بیمارستان
۱۳۰	راهنمای تکمیل دفتر ثبت زایمان
۱۳۴	دفتر ثبت زایمان
۱۳۵	منابع

گزارش اطلاعات ثبت زایمان و تولد در بیمارستان‌های کشور سال ۱۳۹۱

علائم اختصاری		
Ab	Abortion	سقط جنین
CPD	CephaloPelvic Dispropaition	عدم تناسب سر جنین با لگن مادر
G	Gravidity	تعداد بارداری
HIS	Health Information System	سامانه اطلاعات بیمارستانی
NMR	Neonatal Mortality Rate	میزان مرگ نوزاد
IND	Induction	القای زایمان
IUGR	Intrauterine Growth Restriction	تاخیر رشد داخل رحمی جنین
LDRP	Laber Delivery Recovery Postpartum	لیبر، زایمان، ریکاوری، پس از زایمان
MMR	Maternal Mortality Rate	میزان مرگ مادر
NICU	Neonatal Intensive Care Unit	بخش مراقبت‌های ویژه نوزادان
P	Parity	تعداد زایمان مادر
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences	بسته آماری پژوهش‌های علمی
RI	Rooming-in	هم اتاقی مادر و نوزاد
WHO	World Health Organization	سازمان جهانی بهداشت
LBW	Low Birth Weight	کم وزنی هنگام تولد
VLBW	Very Low Birth Weight	وزن خیلی کم هنگام تولد
ELBW	Extremely Low Birth Weight	وزن بسیار کم هنگام تولد

شاخص‌هایی نظیر مرگ و میر مادران (MMR)، مرگ و میر نوزادان (NMR) از یک سو از نظر سازمان جهانی بهداشت از مهم‌ترین شاخص‌های سنجش سلامت محسوب می‌شود و از سوی دیگر نمایه توسعه یک کشور به حساب می‌آیند، زیرا عوامل مختلف اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و بسیاری از علت‌های دیگر در کاهش یا افزایش آن موثر می‌باشند. در ضمن این شاخص‌ها خود تابعی از وضعیت سواد، خدمات ارتباطی مخابراتی، شبکه‌های دسترسی به امکانات درمانی، هزینه درمان، پوشش بیمه، درآمد خانواده، اعتقادات معنوی و اخلاقی است. بر اساس شاخص‌های سلامت در حیطه سلامت مادران و نوزادان، می‌توان بر مبنای دریافت مراقبت‌های دوران بارداری، مکان زایمان، زمان تولد، شرایط انجام یک زایمان ایمن و شاخص‌های مورد انتظار برای دریافت لوح دوستدار مادر و لوح دوستدار کودک در بیمارستان‌ها، سایر شاخص‌های استاندارد کشوری در زمینه سلامت مادر و نوزاد، برنامه‌ریزی نمود. این کار میسر نخواهد بود مگر این که اطلاعات حاصل از شاخص‌های مورد نظر به طور دقیق و صحیح و مهم‌تر از این به موقع تهیه، استخراج و ارسال شده باشد، تا بتوان بر اساس داده‌ها، بهبود کیفیت خدمات را بررسی و برنامه‌ریزی نمود.

معتقدیم که چگونگی استفاده محلی از اطلاعات حاصل در آن شهرستان یا منطقه باید آموزش داده شود تا دانشگاه مربوط بتواند با تهیه مداخله‌های لازم امور سلامت منطقه خود را با توجه به رفتار، فرهنگ، اقتصاد و ... مردم و آرایه دهندگان خدمات سلامت، از نظر کیفی بهبود بخشد. به نظر می‌رسد برای یک نسخه واحد برنامه‌ریزی برای بهبود شاخص‌های سلامت در سراسر کشور ممکن نیست و هر دانشگاهی می‌بایست بر اساس مقتضیات حاصل از اطلاعات ثبت تولد منطقه خود، برنامه‌ریزی و اقدام نماید.

اهم چنین شاخص‌های مورد انتظار برای بهبود شامل موارد زیر است:

- کاهش میزان ابتلا و مرگ نوزادان بر اساس چهار عامل عمده اثر گذار شامل زایمان زودرس، تولد نوزاد کم وزن، نارسایی‌های بدو تولد، صدمات زایمانی و عفونت که مستلزم بازبینی و بازطراحی و اجرای مراقبت‌های پیش و حین بارداری، حین زایمان و پس از زایمان می‌باشد.
- کاهش میزان ابتلا و مرگ مادران بر اساس پنج عامل عمده اثر گذار که شامل خونریزی، زایمان سخت، اختلال پرفشاری خون در بارداری، عفونت‌ها و عوارض سقط‌های غیرایمن می‌باشد.
- بهبود وضعیت روش زایمان برای کاهش سزارین که خود عوارض و هزینه زیادی را بر جامعه تحمیل می‌نماید.

گزارش اطلاعات ثبت زایمان و تولد در بیمارستان‌های کشور سال ۱۳۹۱

نیز می‌دانیم پرسشنامه‌های جمع‌آوری اطلاعات تولد از اجزای مهم خدمت است که می‌تواند در ارتقای کیفیت شاخص‌های سلامت تاثیر گذار باشد. در همین راستا اداره سلامت نوزادان با همکاری اداره سلامت مادران، دفتر امور مامایی و کارشناسان برنامه‌های سلامت نوزاد و مادر در دانشگاه‌های علوم پزشکی سراسر کشور اقدام به طراحی پرسشنامه و سیستم رایانه‌ای نظام ثبت تولد کشوری نمودند. این پرسشنامه‌ها و سیستم مورد نظر و راهنمای تکمیل آنها پس از پشت سر گذاشتن مراحل مختلفی، در تمام بیمارستان‌های مرکز تولد نوزاد که همه وابسته به دانشگاه‌های علوم پزشکی سراسر کشور می‌باشند از فروردین ماه تا پایان اسفند ماه سال ۱۳۹۱ برای اولین بار در گستره کشوری به اجرا در آمد. امید است با بهره‌گیری صورت گرفته از تجربیات به دست آمده از اجرای این برنامه در سال ۱۳۹۱ و حجم عظیم اطلاعات دریافتی از دانشگاه‌ها، گسترش کشوری برنامه در سال‌های آتی از موفقیت بیشتری برخوردار باشیم.

گزارش حاضر، حاصل عملکرد دو ساله این اداره در زمینه طراحی پرسشنامه و جمع‌آوری اطلاعات تولد بر اساس استاندارد می‌باشد. این برنامه نیز مانند هر برنامه دیگر در آغاز دارای کاستی‌هایی می‌باشد که با نظرات و پیشنهادهای صاحب نظران برطرف می‌گردد، این پیشنهادها و دیدگاه‌ها، خزانه بسیار با ارزشی در به روز و عملی و اجرایی نگهداشتن اصول آرایه خدمت خواهد بود. دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس پیشاپیش مراتب سپاس خود را از همه همکاران نقاد و پویا نهاد دهنده اعلام می‌دارد.

از همکاران خود در اداره سلامت نوزادان، اداره سلامت مادران، دفتر امور مامایی و همه کارشناسان سلامت مادر و نوزاد دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور و تمامی کارکنان به ویژه کارکنان مامایی بیمارستان‌های مرکز تولد که نهایت همکاری را در مراحل مختلف جمع‌آوری، ثبت و ارسال داده‌ها با ما داشته‌اند سپاسگزاریم.

دکتر محمد اسماعیل مطلق

مدیرکل دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی